

Całować

**39 W twarz całuje, a z tyłu sztylet pakuje.
Z przodu liże, z tyłu drapie.**

[Całować 16]

[Lizać 4]

- A Many kiss the hand they wish cut off.
 Č Do očí med, za zády jed.
 F Tel pied baise-t-on qu'on voudrait qu'il fût coupé.
 H Muchos besan los manos que querrían ver cortadas.
 L Akyse šilkas (giria), už akių vilkas (spiria).
 Vienu galu bučiuoja, kitu – kanda.
 N Viele küssen die Hände, die sie abgehauen zu sehen wünschten.
 R Спереди ноги лижет, а сзади за пятки хватает.
 S Do očí ako med, okrem ako jed.
 Kto je samý med, neoblizuj ho, lebo nadol krivdí.
 Z jednej strany prosí, z druhej hrozi.
 U В очі мед, поза очі яд.
 W Tal mano si bacia che si vorrebbe veder tagliata.
 Ł Multi manum palpant, quam amputatam vellent.
 Cavendam esse felem quae a fronte lingat et a tergo laedat.

Cel

40 Cel uświęca środki.

[Cel 1]

- A The end justifies the means.
 Č Účel svĕtí prostředky.
 F La fin justifie les moyens.
 H El fin justifica los medios.
 L Tikslas pateisina priemonės.
 N Der Zweck heiligt die Mittel.
 R Цель оправдывает средства.
 U Мета виправдовує засоби.
 W Il fine giustifica i mezzi.
 Ł Cui finis est licitus, etiam media sunt licita.

Chcieć

41 Chcąc nie chcąc – musiał.

[Chcieć 5]

- A Will you nill you.
 Č At' rád či nerad – musel.
 Vol'ky nevol'ky.
 F Bon gré mal gré.
 H De grado o por forza (fuerza).
 Que quiera o no quiera.
 L Nori nenori.
 N Gern oder ungerne.
 R Волей-неволей.

- S Nechcel, ale musel.
Chtiac – niechtiac – musel.
- U Хочеш не хочеш, але мушиш. / Якби так хотілось, як не хочеться.
- W Per amore o per forza.
- Ł Nolens volens.

42 Chcieć to móc.

[Chcieć 12]

Dla chcącego nie ma nic trudnego.

[Chcący 4]

- A Nothing is impossible to a willing mind.
- Č Kdo chce, ten dokáže.
- F Vouloir c'est pouvoir.
- H Querer es poder.
- L Kas nori, tas ir gali.
- N Wer will, dem ist alles möglich.
Wollen ist können.
- R Кто захочет, тот сможет.
- S Kto chce, všetko môže.
Chcieť – môcť.
Kto nechce, nemôže.
- U Як хоче, то й на гору скоче.
- W Volere è potere.
- Ł Volenti nil impossibile.

43 Jeśli nie możemy, jak chcemy, chciejmy, jak możemy.

[Chcieć 35]

- A If we can't as we would, we must do as we can.
- Č Kdo nemůže, jak chce, musí chtít, jak může.
- F Quand on ne peut faire comme on veut, il faut faire comme on peut.
- H Si no pudieres cuanto quisieras, conténtate con lo que pudieres.
- L Gyvename ne kaip norim, bet kaip galim.
- N Wer nicht kann, wie er will, muss wollen wie er kann.
- R Не живи, как хочется – живи, как можется.
- S Nie ako chceme, len jak môžeme.
Kde nemôžeš preskočiť, podlez.
- U Живемо не як хочемо, а як можемо.
- W Chi non può fare come vuole, faccia come può.
- Ł Cui quae vult non licent, ea faciat, quae potest.

44 Kto chce wszystkiego, nie ma nic.

[Chcieć 30]

- A All covet, all lose.
- Č Kdo chce mít všechno, nemá nakonec nic.
- F Qui tout convoite tout perd.
- H Quien todo lo quiere, todo lo pierde.
- L Kas daug nori, netenka nē maža.
- N Wer alles will haben, soll nichts haben.
- R Всего желать – всё потерять.
- S Kto mnoho rýta, málo dostáva.

- U Хто всього жадає, все втрачає.
Багато бажати, добра не бачити.
W Chi tutto vuole, tutto perde.
Ł Qui totum vult, totum perdit.
-

Chęć

45 Dobra chęć stoi za uczynek.

[Chęć 14]

- A Take the will for the deed.
Č Nejlepší úmysly, ale skutek utek.
F La bonne volonté est réputée pour le fait.
H Más hace el que quiere, que no el que puede.
L Geri norai pateisina poelgius.
N Der Wille gilt oft für die Tat.
R Доброе намерение заступает дело.
S Sľúbil dobre, ale skutek utek.
Nesľubuj, čo nemožeš zaistiť.
U Добрі задуми не пропадають.
W Buona volontà supplisce a facoltà.
Ł Voluntas bona pro facto est.

46 Dobrymi chęciami jest piekło wybrukowane.

[Chęć 16]

- A Hell is paved with good intentions.
Č Cesta do pekla je dlážděna dobrými úmysly.
F L'enfer est pavé de bonnes intentions.
H De buenas intenciones está lleno el infierno.
L Gerais norais pragaras grįstas.
N Der Weg zur Hölle ist mit guten Vorsätzen gepflastert.
R Благими намерениями ад вымощен.
S Dobre chutí idu po zlých chodníkoch do pekla.
U Добрі задуми в пеклі сидять.
Добрими задумами пекло виложено.
W Di buone volontà è pien l'inferno.
L'inferno è lastricato di buone intenzioni.
Ł Undique ad inferos tantundem viae est.
-

Chleb

47 Cudzy chleb gorzki.

[Chleb 86]

- A Another's bread costs dear.
Č Cizí chléb chutná hořce.
F Le pain d'autrui est toujours dur.
H Pan ajeno, caro cuesta.
L Svetima duona karti.
N Fremdes Brot, herbes Brot.

- R Чужой хлеб горек.
 S Cudzí chlieb tvrdý (horký). / Pán hrdý – chlieb tvrdý.
 U Жити чужим хлібом. / Чужий хліб – комок у горлі.
 W Il pane degli altri è troppo salato.

48 Kto czyj chleb je, tego piosnkę śpiewa.

[Chleb 116]

- A Let every man praise the bridge he goes over.
 Č Čí chleba jíš, toho píseň zpíváš.
 F Celui louer devons, de qui le pain mangeons.
 H Aquel loar debemos, cuyo pan comemos.
 L Kieno duona ėdi, tam ir giesmę giedi.
 N Wes Brot ich esse, des Lied ich singe.
 R Чей хлеб ешь, того и песенку поёшь.
 S Či chlieb ješ, toho pieseň spievaj.
 Toho slúchaj, či chlieb ješ.
 U Чий хліб їм, того й пісню співаю.
 W Canto di colui che mi dà pane.
 Ł Cuius edis panes, illius et adspice nutum.

49 Nie samym chlebem człowiek żyje.

[Chleb 162]

- A Man shall not live by bread alone.
 Č Nejen chlebem (prací) živ je člověk.
 F L'homme ne vit pas de pain seulement.
 H El hombre no vivirá de solo pan.
 No solo de pan vive el hombre.
 L Ne vien duona žmogus gyvas.
 N Nicht vom Brot allein lebt der Mensch.
 R Не единым хлебом жив человек.
 S Ne len chlebom žijeme.
 U Не хлібом єдиним живе людина.
 W L'uomo non vive di solo pane.
 Ł Non in solo pane vivit homo.

Chodzić

**50 Kto późno przychodzi, sam sobie szkodzi.
 Dla spóźnionych gości pozostają kości.**

[Chodzić 108]

[Gość 6]

- A Who cometh late lodgeth ill.
 Č Kdo pozdě chodí, sám sobě škodí.
 F Qui tard arrive, mal logé.
 H Quien tarde llega, mal escoge.
 L Vėlyvam svečiui lieka pagrandai.
 N Wer zu spät kommt, hat das Nachsehen.
 Wer zu spät kommt, findet leere Schüsseln.
 R Кто поздно приходит, тот ничего не находит.

- S Kto pozde prichádí, sám sobe škodí.
Prišli pozde hosti, aby hrýzli kosti.
- U Хто пізно ходить, сам собі шкодить.
- W Chi tardi arriva, male alloggia.
- Ł Sero venientes, male sedentes.
Tarde venientibus ossa.

Choroba

- 51 Choroba przybywa na koniu, odchodzi piechotą.** [Choroba 5]
- A Diseases come on horseback, but go away on foot.
- Č Nemoc na koni přijíždí a pěšky odchází.
- F Le mal vient à cheval et s'en retourne à pied.
- H Los males entran por arrobas y salen por adarmes.
- L Liga raita atjoja, pèsčia išeina.
- N Die Krankheit kommt zu Pferde und geht zu Fusse weg.
- R Блезнь к нам верхом, а от нас пешком.
- S Nemoc prichodí klasom, odchodí vlasom.
Nemoc prichodí centami, odchodí funtami.
- U Лихо (хвороба) швидко приходить, а поволі відходить.
- W Il male viene a cavallo e se ne va a piedi.
- Ł Citius venit malum quam revertitur.

- 52 Ciężka choroba przykrego lekarstwa potrzebuje.** [Choroba 15]
- A Desperate diseases need desperate remedies.
- Č Těžká nemoc potřebuje účinný lék.
- F Aux grands maux les grands remèdes.
- H A grandes males, grandes remedios.
- L Piktas piktą gena. / Piktu piktumą varo.
- N Ein verzweifeltes Ubel will eine verwegene Arznei.
- R Сильную болезнь врачуют сильно действующим средством.
- S Každá nemoc má svoj liek. / Chorému všetko horké.
Chorý má falošnú chuť. / Nezdravému zdravý neverí.
- U Запущену хворобу трудно лікувати.
- W A mali estremi, estremi rimedi.
- Ł Extremis malis, extrema remedia.

Chwalić

- 53 Każada liszka swój ogon chwali.
Každy swoje chwali.
Každy kupiec swój towar chwali.** [Chwalić 26]
[Kupiec 4]
- A Every pedlar praises his needles.
- Č Každý svoije chválí.
- F Chacun mercier prise ses aiguilles et son panier.
- H Cada buhonero alaba sus agujas.

- L Kiekvienas savo prekę giria.
 N Jeder Krämer lobt seine Ware.
 R Всякий купец свой товар хвалит.
 S Každému svoje sa ľubí.
 Každý kupec svoje chváli.
 U Кожна жаба свое болото хвалить. / Кто продає, той хвалить.
 W Ogni mercante loda la sua mercanzia.
 Ł Omnis amat care proprias merces phalerare.

54 Kto się sam chwali, złych sąsiadów miewa.

[Chwalić się 53]

- A He dwells far from neighbours, who is fain to praise himself.
 Č Kdo se sám chválívá, zlé sousedy mívá.
 F Trop se louer engendre d'autrui haine.
 L Kas pats save giria, tą kiti peikia.
 N Wer sich selbst rühmt, bekommt viel neidige Nachbarn.
 Wer sich selber überhebt, unter schlechten Nachbarn lebt.
 R Кто хвастается, у того злобный сосед.
 S Chváliť nás nechcú, a haníť sa nedáme.
 U Не хвали сам себе, нехай тебе люди похвалять.
 W Chi loda se stesso, ha cattivi vicini.
 Ł Qui se laudat, malos habet vicinos.

55 Życie chwali się po śmierci, dzień po zachodzie słońca.

[Chwalić 41]

- A Praise day at night, and life at the end.
 Č Člověka chval po smrti, a den po západu slunce.
 Nechval dne před večerem, a pána před pohřbem.
 F Loue le beau jour au soir, et la vie à la mort.
 H Al fin loa a la vida, y a la tarde loa al día.
 L Negirk dienos be vakaro.
 N Man soll den Tag nicht vor dem Abend loben.
 R Хвали жизнь при смерти, а день вечером.
 S Nechvál' deň pokiaľ slnce nezájde, človeka pokiaľ žije.
 U Не хвали день до вечора.
 W Non lodar il bel giorno innanzi sera.
 Ł Diem vesper commendat.

Chwała

56 Chwała z własnych ust śmierdzi.

[Chwała 6]

- A He that praiseth himself, spattereth himself.
 Č Sebechvála smrdi.
 F Qui se loue, s'emboue.
 H La alabanza propia siente mal.
 L Pagyrų puodas visada juodas. / ... visuomet taukuotas.
 N Eigenlob stinkt.

- R Хвастливое слово гнило.
S Chvál do povál, a na povale nič.
..., a cundier do zeme.
U Самовихвалення людям набридає.
W Chi si loda, s'imbroda.
Ł Non te laudabis: propria laus foetet in ore.
-

Chwast

57 Chwast (złe ziele) nie zginie.

[Chwast 1, Ziele 10]

- A Ill weeds wax well.
Č Mráz kopřivu nespálí. / Plevel se nezbavíš.
F Mauvaise herbe ne meurt point.
H Hierba mala nunca muere.
N Unkraut verdirbt nicht.
R Злое зельє не уйдєт в землю.
S Zlá zelina musí sa s koreňom vytrhať.
U Поганє зїлля не загинє.
W La malerba non si spagne mai.
Ł Mala herba non interit.
-

Ciało

58 W małym ciele wielki duch.

[Ciało 31]

- A A little body harbours a great soul.
Č I v malém těle najdeš velkého ducha.
F Dans les petites boites sont les bons onguents.
H La buena esencia se vende en frascos pequenos.
L Mažame kūne didi siela.
N Kleine Leute haben oft mehr Geist als grosse.
R Мал, да удал.
S Malý, ale statný (srditý, zralý).
U Мале тілом, та велике духом.
W Le spezierie migliori stanno nei sacchi piccoli.

59 W zdrowym ciele zdrowy duch.

[Ciało 30]

- A A healthy mind in a healthy body.
Č V zdravém těle zdravý duch.
F Une âme saine dans un corps sain.
H Alma (Mente) sana en un cuerpo sano.
L Sveikame kūne sveikas prôjiootas.
N Gesunder Sinn in gesundem Leib.
R В здоровом теле здоровый дух.
S V zdravým tele zdravý duch.

- U В здоровому тілі здоровий дух.
W *Mente sana in corpo sano.*
Ł *Mens sana in corpore sano.*
-

Cieleę

60 Zapomniał wół, jak cielęciem był.

[Cieleę 33]

- A The priest forgets that he was clerk.
Č Kráva zapomněla, že byla teletem.
F Il est avis à vieille vache qu'elle ne fut jamais veau.
H No se acuerda la suegra que fue nuera.
L Užmiršo karvè, kad teliuko buvo.
N Die Kuh vergisst, dass sie ein Kalb gewesen ist.
R Бык забыл, когда телёнком был.
S Vošlo teľa, vrátil sa vól.
U Корова забула, як телям була.
W La suocera non pensa mai che ella fu nuora.
Ł Non vult scire socrus quod fuit ipsa nurus.
-

Cień

61 Własnego cienia się bać.

[Cień 1]

- A To be afraid of one's own shadow.
Č Bát se vlastního stínu.
F Avoir peur de son ombre.
H Al espantado la sombra le espanta.
L Bijo ir savo šešėlio.
N Vor seinem eigenen Schatten fliehen.
R Бояться собственной тени.
S Ľaká sa vlastnej tône. / Tieň lapá, ale sa obáva.
U Він боїться своєї тіні.
W Avere paura della propria ombra.
Ł Umbram suam metuere.
-

Cierpliwość

62 Cierpliwość najlepszym lekarstwem.

[Cierpliwość 4]

- A Patience is the best remedy for every sorrow.
Č Trpělivost přináší růže.
F La patience est un remède à tous les maux.
H Con paciencia se gana el cielo.
L Kantrybė – geriausia mokytoja.
N Geduld ist die beste Arznei im Unglück.
R Терпение принесёт спасение.

- S Trpký sú horké, ale sú osožné.
 U Терпіння і сміх краще лікує, ніж лікарства.
 W La pazienza è il miglior rimedio. / D'ogni dolor rimedio è la pazienza.
 Ł Doloris cuius remedium patientia.

63 Cierpliwość wszystko zwycięża.

[Cierpliwość 8]

- A Patience overcomes all things.
 Patience is a remedy for every grief.
 Č Trpělivostí dosáhneš všeho.
 F La patience vient à bout de tout.
 H Con la paciencia todo se logra.
 L Kantrumu ir darbštumu viskas galima.
 N Geduld überwindet alles.
 R Терпение и труд всё перетрут.
 S Usilovnosť (trpezlivosť) všetko premože.
 U Терпіння і праця все перетруть.
 W Colla pazienza si vince tutto.
 Ł Patientia vincit omnia.

**64 Mieć świętą cierpliwość.
 I święta cierpliwość może się wyczerpać.**

[Cierpliwość 11]

- A There is a limit to one's patience.
 Č Mít svatou trpělivost.
 F La patience a des limites.
 H La paciencia tiene su fin.
 L Kiekvienai kantrybei ateina galas. / Ir šventieji gali supykti.
 N Geduld hat Grenzen.
 R Всякому терпению бывает конец.
 S Trpezlivosť pekna spnosť.
 U Колись-то і терпець увірветься.
 W Anche la pazienza ha un limite.

65 Urażona cierpliwość obraca się w zapalczywość.

[Cierpliwość 14]

- A An over-taxed patience gives way to fierce anger.
 Č I svatému dojde jednou trpělivost.
 F La patience poussée à bout, se tourne en fureur.
 H Paciencia muchas veces ofendida, trastorna el juicio.
 Injuriada la paciencia, a veces, en ira quiebra.
 N Verletzte Geduld wird zur Wut.
 R Тут и у святого терпение лопнет.
 S Trpezlivosť je dobra, kto ju može zniešť.
 U Тут і у святого терпіння трісне.
 W Pazienza spinta all'estremo, furia diventa.
 Ł Furor fit laesa saepius patientia.